Zkušební okruhy ke státní závěrečné zkoušce bakalářského studia oboru Společnost a politika na FF ZČU pro ak. Rok 2025/2026

KSS/SPBSZ – Společnost a politika

Studující si vylosuje jeden okruh

1. Konceptualizace pojmu politika z pohledu politické vědy. Trojdimenzionální pojetí politiky, možnosti a limity definice pojmu politika, weberovský pohled na politiku.
2. Politologie jako sociální věda. Vznik a vývoj oboru, předmět oboru, vývoj podoborů. Kritika politologie jako vědní disciplíny. Politologie v České republice.
3. Mezinárodní vztahy jako sociální věda. Vznik a vývoj oboru, předmět oboru, vývoj podoborů.
4. Vývoj českého politického systému v období 1848–1993. Zrod české politiky, vývoj ústavních systémů v jednotlivých etapách.
5. Ústavní systém České republiky. Struktura ústavních institucí, jejich vzájemné vztahy a fungování v praxi. Proměny českého stranického systému (formát, mechanismus, konfliktní linie).
6. Vývoj veřejné správy na českém území od roku 1848 do současnosti. Organizační principy, struktura a fungování státní správy a samosprávy v jednotlivých etapách.
7. Územní samospráva v českém politickém systému. Orgány a působnost obecních a krajských samospráv, volby do územních samospráv.
8. Politický systém Evropské unie. Orgány zákonodárné, výkonné a soudní moci v Evropské unii a vztahy mezi nimi. Institucionální a funkční propojení politických systémů Evropské unie a členských států.
9. Pravomoci a veřejné politiky Evropské unie. Dělba pravomocí, vnitřní trh, hospodářská a měnová unie, kohezní politika, společná zahraniční a bezpečnostní politika.
10. Stát a politická moc v antickém (Platón, Aristoteles) a středověkém (sv. Augustin, Tomáš Akvinský, teoretická reflexe „sporu dvou mečů“) politickém myšlení

11. Vládnutí v novověku. Machiavelliho dílo Vladař, smysl a charakter teorií společenské smlouvy (rozdíly mezi teoriemi Hobbese, Locka a Rousseaua).

12. Politické myšlení moderní doby. Reflexe revolucí (Burke, Tocqueville) a kapitalismu (Smith, Marx).

13. Sociologie jako věda. Rozdíl mezi přírodními a společenskými vědami spor o status a "vědeckou" uchopitelnost sociálních jevů. Další dilemata společenských věd (jednání vs struktura, jedinec vs společnost, atomismus vs holismus, makro vs mikro aj.).

14. Základní sociologická paradigmata. Důsledky multiparadigmatické povahy sociálních věd a jejich metodologických přístupů – pojetí vědy jako kumulace či střídání vědeckých teorií.

15. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.

16. Znak (proměnná) v sociologii. Definice znaku. Klasifikace znaků. Charakteristiky jednotlivých typů znaků a rozdíly mezi nimi. Příklady.

17. Přehled základních metod a technik sběru a analýzy dat v kvalitativním výzkumu.

18. Etické aspekty a pravidla sociologického výzkumu. Rozdíl mezi etikou v praxi a procedurální etikou.

19. Člověk a kultura. Příroda a společnost. Hlavní elementy kultury. Socializace. Teorie vývoje dítěte. Spor nature vs. nurture. Sociobiologie.

20. Sociální statusy, sociální role. Sociální interakce v každodenním životě. Dramaturgická sociologie, etnometodologie.

21. Problémy v kvalitativních a kvantitativních přístupech. Hodnotící a nehodnotící přístup. Angažovaná sociologie.

22. Popisná statistika. Míry rozptylu, polohy. Směrodatná odchylka. Průměr, modus, medián. Zásady správného uvádění výsledků.

23. Normální rozdělení a jeho parametry, šikmost, špičatost. Standardizace dat, standardizované normální rozdělení, statistické tabulky.

KSS/SBSZ – SOCIOLOGIE

pro specializaci Sociologie – studující si vylosuje jeden okruh

1. Sociologie byrokracie. Teoretické přístupy ke studiu byrokracie. Vývoj konceptu byrokracie a jeho současné podoby. Problémy a dysfunkce byrokratických organizací. Železný zákon oligarchie. Parkinsonovy zákony. McDonaldizace společnosti.
2. Penitenciární sociologie. Příklady klasických a současných výzkumů (např. Donald Clemmer, Gresham Sykes, Erving Goffman, Michel Foucault). Deprivační a importační model. Metodologické přístupy ke studiu vězeňství. Vězeňský abolicionismus.
3. Sociologie náboženství. Role náboženství ve společnosti – proměny přístupů k fenoménu náboženství v sociologii (teorie sekularizace, občanské náboženství, teorie racionální volby, koncept deprivatizace, globalizační teorie atd.). Postavení náboženství v současné české společnosti.
4. Sociologie medicíny, zdraví a nemoci. Sociální konstrukce medicíny a těla. Pozice lékařů a laiků. Stigma. Autonomie, riziko, ideologie..
5. Sociologie migrace. Migrace, cirkulace a usazení. Rozvojové politiky. Občanství. Nucená migrace. Migrace a zdraví. Migrace a média
6. Sociologie komunit. Teoretické přístupy ke studiu komunit. Rozdíl tradiční vs. moderní komunita. Typy komunit a jejich charakteristika. Individualizace. Sociální kapitál.
7. Další oborové sociologie – základní koncepce, aktuální výzkumy (sociologie vzdělání a školy, sociologie deviace, sociologie médií, sociologie genderu, sociologie rodiny, environmentální sociologie a další)
8. Periodizace dějin sociologie. Vznik a vývoj oboru. Protosociologie. August Comte – hlavní témata a díla
9. Karel Marx – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek
10. Emile Durkheim – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
11. Max Weber – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek

12. Další významní autoři a směry 19. a začátku 20. století: H. Spencer, F. Tönnies, G. Simmel, V. Pareto, R. Michels, T. Veblen, G. LeBon, G. Tarde, S. Freud
13. Symbolický interakcionismus, etnometodologie a konverzační analýza. Fenomenologická sociologie.
14. Strukturní funkcionalismus, neofunkcionalismus, teorie konfliktu, teorie směny.
15. Neomarxismus, frankfurtská škola, kritická teorie.

KSS/SMBSZ – Sociologické metody

Pro specializaci Sociologie- studující si vylosuje jeden okruh

1. Kvalitativní a kvantitativní přístup v sociologii – charakteristika, srovnání a vztah mezi nimi. Příklady kombinace různých metod z klasických i soudobých výzkumů.
2. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
3. Mixed methods – příklady z reálných klasických a soudobých výzkumů. Popis uspořádání výzkumu. Srovnání.
4. Metody výběrových šetření a související pojmy. Pojmy: základní soubor, výběrový soubor, reprezentativita. Klasifikace výběrových šetření a jejich užití.
5. Klasifikace metod sběru dat. Rozdíly mezi jednotlivými metodami, výhody a nevýhody
6. Metody dotazování a tvorba výzkumného nástroje. Typy otázek a způsob tvorby dotazníku. Kódování uzavřených a otevřených otázek. Nejčastější chyby při formulaci otázek.
7. Metody pozorování – klasifikace. Zásady a postup standardizovaného pozorování. Etické problémy spojené s pozorováním.
8. Paradigmata a teoretické perspektivy v kvalitativním výzkumu (design kvalitativního výzkumu; stádia výzkumu; vztah k epistemologii kvalitativního výzkumu).
9. Etnografie. Různé verze etnografie (klasická, kritická, postmoderní, feministická, autoetnografie atd.).
10. Kvalitativní případové studie a další přístupy (konverzační analýza, diskurzivní analýza apod.).

11. Vymezení a význam sociologického výzkumu trhu. Metody výzkumu trhu. Výzkum reklamy, nákupního chování, spokojenosti, mystery shopping, a další.
12. Dokumenty v kvalitativním výzkumu (fieldnotes, deníky aj.). Obsahová analýza. Popis výzkumu Polský sedlák v Evropě a Americe.